

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้ย่อมต้องอาศัยประชากรที่มี สมรรถภาพ วิธีที่ดีที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นประชากรที่มีสมรรถภาพ ก็คือ การให้การศึกษ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป

ผู้ที่ได้รับการศึกษาทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว และอยู่ในวัยที่พอจะรับผิดชอบตนเองได้ย่อมมีจุดประสงค์อันสำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องการ ประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ดังนั้น ถ้าหากประเทศใดสามารถจัดการศึกษา ทุกระดับให้กับประชาชนในประเทศ ให้สามารถประกอบอาชีพของตนเองให้เจริญรุ่งเรือง สามารถเพิ่มผลผลิตให้กับประเทศชาติ ก็จะทำให้ประเทศนั้นมีฐานะมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังมี ผู้กล่าวไว้ว่า การอาชีพของพลเมืองนั้นเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ¹ ดังนั้น การให้ การศึกษาที่สำคัญแก่ประชาชน ก็คือ การให้การศึกษาค้นวิชาชีพ ที่เรียกกันว่า "อาชีวศึกษา" นั้นเอง

¹ ชนุ แสงวงศ์, "การวางแผนการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจ," ศูนย์ศึกษา (พฤษภาคม 2507): 21.

การอาชีวศึกษา คือการให้ความรู้แก่บุคคลเพื่อประกอบอาชีพ¹ หรืออาจจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า การอาชีวศึกษา คือการใช้พื้นฐานวิชาชีพซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ และความชำนาญในอันที่จะให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ² ดังนั้น เพื่อให้ประเทศชาติมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม นโยบายการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติทุกฉบับ จึงได้มีการเน้นการอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ โดยกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงต่อการส่งเสริมงานด้านอาชีพ และกรมอาชีวศึกษามีหน้าที่ในการให้การฝึกฝนวิชาชีพประเภทที่ระบบธุรกิจอุตสาหกรรมและระบบครอบครัวไม่อาจดำเนินการได้³

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ที่เห็นได้ชัดคือการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม โดยรัฐบาลได้จัดตั้งสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติครั้งที่ 1 (พุทธศักราช 2504-2509) และครั้งที่ 2 (พุทธศักราช 2510-2514) มีการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการอุตสาหกรรม ซึ่งในระยะนั้นทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานประเภทช่างฝีมือเป็นอันมาก รัฐบาลจึงได้กำหนดโครงการสำคัญต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาเพื่อผลิตช่างฝีมือขึ้น เช่น โครงการเงินกู้เพื่ออาชีวศึกษา โครงการโรงเรียนมัธยมแบบประสม เป็นต้น และได้มีการแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ ดังนั้น จำนวนนักเรียนที่ประสงค์จะเข้าเรียนในสายอาชีวศึกษาจึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเกินกำลังของโรงเรียนที่สังกัดกรมอาชีวศึกษาจะรับไว้ได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

¹ ชูใจ ศรีวิรัตน์, "สภาพการณ์อาชีวศึกษาระหว่างปี 2510-2516," ใน รวมบทความอาชีวศึกษา, ชนุ แสงวงศ์ และ ชูใจ ศรีวิรัตน์, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยากร, 2517), หน้า 72.

² บุศรินทร์ ปัทมาคม, "แนวนโยบายอาชีวศึกษากับภาวะการณ์ของประเทศไทย," ศูนย์ศึกษา 5(กรกฎาคม-กันยายน 2517): 34.

³ พงศ์ศักดิ์ วรสุนทรโรสด, "ศึกษาธิการเขตและศึกษาธิการจังหวัดจะให้บริการทางวิชาการแก่โรงเรียนอาชีวศึกษาได้อย่างไร," ใน รวมบทความอาชีวศึกษา, ชนุ แสงวงศ์ และ ชูใจ ศรีวิรัตน์, ผู้รวบรวม (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิทยากร, 2517), หน้า 86.

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนที่สมัครสอบเข้าในโรงเรียนอาชีวศึกษาของรัฐบาลประเภท
ต่าง ๆ และจำนวนนักเรียนที่สถานศึกษาสามารถรับไว้ได้ ตั้งแต่ปีการศึกษา
2510-2519

พหุศักราช	จำนวนที่สมัคร	จำนวนที่รับไว้	ร้อยละ
2510	64,584	33,698	52.17
2511	72,440	37,737	52.09
2512	80,941	42,740	52.80
2513	73,820	28,105	38.07
2514	82,541	31,150	37.73
2515	90,234	34,987	38.77
2516	71,510	26,387	36.89
2517	85,519	27,722	32.41
2518	91,649	31,893	34.79
2519	97,490	36,935	37.88

- หมายเหตุ
- 1) นักเรียนที่สอบเข้าในที่นี้ หมายถึง สอบเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 2) จำนวนทั้งหมดไม่ได้รวมหลักสูตรระยะสั้น

ที่มา กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานประจำปี รายปี พ.ศ.
2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518
และ 2519

จำนวนนักเรียนที่มีความประสงค์จะเข้าเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาของรัฐบาล และสามารถสอบเข้าได้ในแต่ละปี มีประมาณครึ่งหนึ่งเท่านั้น นักเรียนผู้ไม่สามารถสอบเข้าได้ ส่วนใหญ่ได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาของเอกชน และมีจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับทุก ๆ ปี ดังเช่น ปีการศึกษา 2516 นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนราษฎร์สายอาชีวศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 48,315 คน ปีการศึกษา 2517 จำนวน 49,774 คน ปีการศึกษา 2518 จำนวน 64,336 คน และปีการศึกษา 2519 มีจำนวน 70,523 คน¹ จึงนับได้ว่า สถานศึกษาเอกชนมีส่วนช่วยเหลือในการจัดการศึกษาสายอาชีพได้เป็นอย่างดี

สถานศึกษาของเอกชนได้มีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระของกรมอาชีวศึกษา ตาม "นโยบายแบ่งแรง" ตั้งแต่เริ่มมีโครงการศึกษาปีพุทธศักราช 2441 เป็นต้นมา² แต่เริ่มเห็นได้ชัดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2503 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลก็ยังคงมีนโยบายให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอีกต่อไป³ จำนวนนักเรียนที่สำเร็จด้านอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาของเอกชนมีจำนวนมากมาย บางพวกได้ไปศึกษาต่อ บางพวกได้ออกไปประกอบอาชีพทั้งในด้านการประกอบอาชีพส่วนตัว รับราชการ ทำงานในรัฐวิสาหกิจ และบริษัทห้างร้าน ดังนั้น จึงสมควรที่จะติดตามผล เพื่อรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ที่สำเร็จการศึกษาว่า นักเรียนที่จบการศึกษามาจากสถานศึกษาของเอกชนนั้น

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สถิติการศึกษาเอกชนฉบับย่อ รายปี ปีการศึกษา 2516, 2517, 2518 และ 2519 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา

² ชลอ กมลพันธ์, "แนะนำสมาคมโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาแห่งประเทศไทย," วารสารการศึกษาเอกชน 9(มิถุนายน 2517): 24.

³ "คำแถลงนโยบายของรัฐบาล พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมนันท์ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อ 1 ธันวาคม 2520," สยามจดหมายเหตุ (2-8 ธันวาคม 2520): 1357.

มีคุณภาพเป็นเช่นไร ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประกอบอาชีพหรือไม่¹ อันเป็นการประเมินผลงานที่ตนได้ปฏิบัติไปว่ายังมีสิ่งใดที่ยังบกพร่องอยู่ นอกจากนี้แล้วการติดตามผลครั้งนี้เพื่อทราบข้อดีและข้อบกพร่องของโครงการของโรงเรียนในค่านิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตร² อันเป็นการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอีกประการหนึ่งด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะติดตามผลการจัดการศึกษาของเอกชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ โดยการติดตามผลผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากโรงเรียนราษฎร์ ที่สำเร็จการศึกษารุ่นปีการศึกษา 2517, 2518 และ 2519 ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในการกำหนดนโยบายการอาชีวศึกษาของเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จากสถานศึกษาของเอกชน ตั้งแต่รุ่นปีการศึกษา 2517, 2518 และ 2519 ว่าได้ไปศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ หรือว่างงาน และมีปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ อันสืบเนื่องมาจากการจัดบริการทางการศึกษาของสถาบันเดิมหรือไม่ และอย่างไร

¹ Ralph F. Berdie, Wilbur L. Layton, Edward O. Swanson, and Theda Hagenah, Testing in Guidance and Counseling (New York: McGraw-Hill Book Co., 1963), p. 150.

² คลิฟฟอร์ด พี. พรอชลิค, บริการแนะแนวโรงเรียน, แปลโดย กรมการฝึกหัดครู (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญ, 2508), หน้า 304.

2. ในกรณีที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้ประกอบอาชีพ การศึกษาผลเพื่อต้องการทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้นำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาในสาขาวิชาที่ตนเรียนมา ไปใช้ในการปฏิบัติงานวิชาชีพใดเพียงใด โดย

ก. หากความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการปฏิบัติงานด้านวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ในทัศนะของตนเอง และในทัศนะของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง

ข. เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชนในทัศนะของตนเอง และในทัศนะของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง

ค. เปรียบเทียบการประเมินค่าตนเองในด้านการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ตามปีการศึกษาที่สำเร็จ และตามแผนกวิชาที่เรียนมา

ง. เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ตามปีการศึกษาที่สำเร็จ และตามแผนกวิชาที่เรียนมา ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ออกไปประกอบอาชีพและเรียนต่อมากกว่าว่างงาน

2. ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ในทัศนะของตนเอง และในทัศนะของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างมีความสัมพันธ์กัน

3. ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ในทัศนะของตนเอง และในทัศนะของผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างไม่แตกต่างกัน

4. ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ในแต่ละรุ่นปีการศึกษาและแต่ละแผนกวิชา ในทัศนะของตนเองไม่แตกต่างกัน

5. ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) จากสถานศึกษาของเอกชน ในแต่ละรุ่นการศึกษา และแต่ละแผนกวิชา ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จากสถาบันการศึกษาของเอกชน ในด้านความคิดเห็นต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถาบันเดิม การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ หรือการว่างงาน ตั้งแต่รุ่นปีการศึกษา 2517 ถึงรุ่นปีการศึกษา 2519 ในหมวดวิชาชีพประเภท พณิชยกรรม หมวดวิชาชีพประเภทช่างอุตสาหกรรม และหมวดวิชาชีพประเภทศิลปกรรม เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแผนกวิชาที่ได้เปิดทำการสอนมาเป็นเวลาเกินกว่า 3 ปีขึ้นไป

ในกรณีที่ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพ ผู้วิจัยเปรียบเทียบการประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาชีพ โดยให้ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง เป็นผู้ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพ ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาเอกชน และผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ความคิดเห็นต่อสถาบันเดิม ความสามารถในการปฏิบัติงานวิชาชีพ ในทัศนะของตนเอง และในทัศนะของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ขอทกลงเบื้องต้น

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยถือว่า

1. คำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม ที่ตอบโดยกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของผู้สำเร็จการศึกษา ที่เชื่อถือได้
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน และในการประกอบอาชีพเท่าเทียมกัน
3. การสอบไล่ชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (มัธยมศึกษาปีที่ 6) ของสำนักงานทดสอบ กรมวิชาการ มีความเป็นมาตรฐานใกล้เคียงกันทุกปีการศึกษา
4. การที่ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง จะประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องประกอบอาชีพอย่างน้อยตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป เพื่อเกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา รุ่นปีการศึกษา 2517, 2518 และ 2519

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยในเรื่องนี้ อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจาก

1. ตัวแปรที่ผู้วิจัยไม่ได้นำเข้ามาเป็นตัวประกอบในการวิจัย ซึ่งได้ควบคุมโดยการสุ่ม (Randomization) อาจมีผลต่อคำตอบ ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้
2. กลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง อาจตอบแบบสอบถามอย่างไม่จริงจังโดยต้องการปกปิดความลับบางอย่าง หรือเพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของตน ซึ่งอาจทำให้ผลของการวิจัยคลาดเคลื่อนไปจากความจริงได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

* ^{โรงเรียน} สถานศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนหรือสถาบันที่เอกชน คณะบุคคล หรือ
องค์การมูลนิธิลงทุนจัดตั้งและบริหารการศึกษา และอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะ-
กรรมการการศึกษาเอกชน

* ^{นักเรียน} ผู้สำเร็จอาชีวศึกษา หมายถึง ^{ผู้ที่สำเร็จแล้ว} ผู้สอบไล่ได้ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
สายอาชีพ (มัธยมศึกษาปีที่ 6) ฉบับปีพุทธศักราช 2503

* ^{นักเรียน} อาชีวศึกษาหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง การจัดส่งวิชาชีพ โดยใช้
หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

* ^{นักเรียน} อาชีวศึกษาหลักสูตรโรงเรียน หมายถึง การจัดส่งวิชาชีพ โดยใช้หลักสูตรเฉพาะ
ของโรงเรียนนั้น ๆ เช่น โรงเรียนสอนตัดเสื้อ โรงเรียนสอนตัดผม เป็นต้น

* ^{วิชาช่าง} วิชาชีพประเภทพัฒนยกรรม หมายถึง แผนกวิชาบัญชี เลขาณการ การขาย และ
ธุรกิจทั่วไป

* ^{วิชาช่าง} วิชาชีพประเภทช่างอุตสาหกรรม หมายถึง แผนกวิชาช่างก่อสร้าง ช่างเครื่องยนต์
ช่างกลโรงงาน ช่างเชื่อมและโลหะแผ่น ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุและคมนาคม และช่างสำรวจ

* ^{วิชาช่าง} วิชาชีพประเภทศิลปกรรม หมายถึง แผนกวิชาจิตรศิลป์

* ^{นักเรียน} ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง หมายถึง หัวหน้างานโดยตรงของหน่วยงานที่ผู้สำเร็จ
การศึกษาประกอบอาชีพอยู่

* สังกัดรัฐบาล หมายถึง หน่วยงานของรัฐ

* สังกัดรัฐวิสาหกิจ หมายถึง หน่วยงานกึ่งรัฐ

* ^{นักเรียน} ประกอบอาชีพส่วนตัว หมายถึง เป็นผู้ลงทุนทำงานอาชีพเอง หรือช่วยกิจการ
อาชีพของบิดามารดา

สังกัดเอกชน หมายถึง หน่วยงานที่มีชื่อของรัฐหรือกึ่งรัฐ และไม่ใช่ว่าประกอบอาชีพส่วนตัว

การติดตามผลการปฏิบัติงานการประกอบอาชีพ หมายถึง การติดตามว่า นักเรียนที่สำเร็จอาชีวศึกษา (มัธยมศึกษาปีที่ 6) ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จากสถานศึกษาของเอกชน ที่ได้ปฏิบัติงานการประกอบอาชีพตามสาขาวิชาที่ตนสำเร็จการศึกษามา ในหน่วยงานของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และบริษัทเอกชนนั้น ได้ผลเป็นที่พอใจของตนเองและของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างหรือไม่ ในคุณสมบัติ 7 ด้าน คือ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ วิธีการปฏิบัติงาน คุณลักษณะพิเศษ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และทัศนคติต่ออาชีพ